

GERNOT NUSSBÄCHER, *Aus Urkunden und Chroniken, Neunter Band: Schässburg, Kronstadt, Aldus Verlag, 2010, 285 p.*

Volumul al nouălea din cunoscuta serie *Aus Urkunden und Chroniken*, semnată de istoricul Gernot Nussbächer, ne aduce în atenție unul dintre cele mai importante orașe ale Transilvaniei, care din evul mediu până în contemporaneitate și-a păstrat o individualitate aparte: Sighișoara (Schässburg).

Lucrarea include un număr de 50 de studii și articole, apărute anterior în diferite reviste de specialitate sau de popularizare, revăzute și actualizate din punctul de vedere al bibliografiei, dovedind meticulozitatea și acribia cu care istoricul ne-a obișnuit deja prin contribuțiile sale pe tărâm istoriografic.

Materialele sunt structurate în cinci mari capitole: 1. *Sighișoara în trecerea anilor* (19 titluri), 2. *Monumente din Sighișoara* (5 titluri), 3. *Bresle și turnuri de breslă* (13 titluri), 4. *Despre istoria culturii în Sighișoara* (4 titluri) și 5. *Personalități* (9 titluri), care indică tot atâtea direcții de abordare ale subiectului. Majoritatea contribuțiilor se axează din punct de vedere cronologic pe epoca medievală (sec. XIII-XVI), fără a fi lăsate în afara interesului științific nici epocile ulterioare, prin conturarea personalității lui Fritz Schuster (1871-1954), demersul istoric atingând secolul XX.

Temele studiate sunt diverse, implicând aspecte ce privesc toponimia și primele atestări documentare ale așezării, administrația *civitas*-ului, organizarea breslelor și identificarea turnurilor de apărare ale orașului, începuturile vecinătăților, principalele monumente arhitectonice, epidemiile de ciumă care au afectat zona (sec. XVI-XVIII) sau frecvența studenților sighișoreni la Universitățile europene începând cu secolul al XV-lea. Rolul cultural și științific al orașului, îndeosebi pe tărâm istoriografic, este reliefat prin reconstituirea biografică a câtorva figuri marcante, între care se detașează cea a lui Georg Kraus.

O scurtă „cronică în date” a Sighișoarei, întocmită de autor, de la prima mențiune (1191/1198) până în anul 1980, care și încheie lucrarea, are menirea de a oferi principalele repere istorice din evoluția unui oraș atins (în mod firesc) de realitățile fiecărei epoci trăite.

Alături de celelalte volume ale seriei, și cel de față reconstituie și restituie istoria unei așezări reprezentative pentru lumea săsească a Transilvaniei, o lume căreia istoricul Gernot Nussbächer îi dedică cu pasiune truda de o viață.

Lidia Gross

Harald HEPPNER, *Das Dorf im Kopf. Erinnerungen aus dem rumänischen Banat, München, ISGK Verlag, 2009, p. 274*

Prăbușirea comunismului în țările Europei de Est a marcat profund dezvoltarea societăților respective, fapt care s-a reflectat încă mulți ani în mentalul colectiv până la trecerea finală spre democrația propriu-zisă. Regimurile socialiste au făcut „implozie” la date diferite între anii 1989-1990 și se confruntau cu o fază de tranziție spre modern mult mai greoaie decât cea parcursă odinioară în vestul continentului, unde schimbarea se derulase conform unor criterii mai clare și mai temeinic reformate. Toate aceste modificări survenite în ambele părți ale Europei au condus într-un final spre globalizarea automată.

Coordonatorul și inițiatorul acestui volum, simbolic intitulat *Satul din cap. Amintiri din Banatul românesc*, binecunoscutul specialist austriac în chestiunile istoriei și problematica istoriografiei autohtone, Harald Heppner, profesor și titular al catedrei de istorie sud-est europeană la Universitatea „Karl-Franzens” din Graz, a format o echipă mobilă de lucru științific, constând din patru tineri din Banat, dintre care trei au fost bursieri la facultatea de profil din orașul montan situat în sud-estul țării.

Astfel că, la scurt timp după înființare, grupul de cercetare a pornit, sub directă îndrumare a profesorului, proiectul datat preliminar în anul 2003 și având drept scop de a finaliza notabil anchetă socială pe teren, prin aplicarea metodei istoriei orale. Echipa de tineri specialiști în formare a poposit în câteva așezări rurale bănățene și a realizat interviuri cu rezidenții dispuși a colabora. Intervievații au fost chestionați în baza unui formular alcătuit pe diverse teme generale, precum cele personale, familiale, sociale și economice. Majoritatea întrebărilor au vizat perioada imediat următoare sfârșirii celui de-Al Doilea Război Mondial și până la revoluția din 1989.

Poveștile respective au fost înregistrate pe benzi, transcrise și apoi arhivate. Aproape niciunul dintre respondenți nu a reacționat retractil, chiar dacă pentru marea lor majoritate, această metodă a istoriei orale a fost într-un oarecare fel necunoscută. Oamenii au fost în general foarte vorbăreți, dar nu întotdeauna răspundeau clar și la obiect asupra problematicilor în cauză, ci mai degrabă au declarat ceea ce părea important din propriul lor unghi de interpretare, trecând astfel premeditat în uitare o serie de evidențe constatabile.

Scopul anchetelor era de a înțelege modul de a gândi și a trăi în mediul rural, pentru ca apoi, prin analiza comparată, să se poată evalua acele schimbări ce au avut loc la aproape un deceniu și jumătate de la căderea dictaturii comuniste.

Multă vreme s-a pus întrebarea privind alegerea Banatului românesc ca „locatie” a anchetei, în defavoarea unor zone precum Vojvodina, Macedonia sau altele din imediată vecinătate, și unde populația a ființat similiar până la evenimentele transformacioniste survenite în ultimul deceniu al secolului XX, la fel ca în România și în aria geografico-istorică numită Banat. Deși decizia a fost de sorginte pur accidentală, regiunea situată între Dunăre, Tisa, Mureș și Carpați a fost stabilită în mod unanim, mai ales că vădea o încărcătură istorică bogată referitoare la etnia germană.

Interviurile au urmat un program prestabilit, ele fiind făcute atât în aria satelor de câmpie, cât și a celor de munte. S-a ținut cont și de perspectiva oferită de conviețuirea diferitelor etnii din această zonă (români, maghiari, germani și croați) și de profesiile variate ale acestora, precum agricultura, creșterea animalelor, mineritul, pomicultura, viticultura etc. Printre multe alte țeluri propuse, figurau influența coercitivă și modelatoare a faptului politic asupra comunităților rurale, dar și semnificațiile intervenției violente a autorității în mediul respectiv, îndeosebi în anii '50 ai veacului trecut. Se mai urmărea totodată a se consemna experiența trăită de respondenți în perioada relativ liniștită a deceniilor următoare, dar și modalitatea reacției singulare/colective față de anii tranziției „post-comuniste”.

Proiectul finalizat în 2006 și făcut public abia acum în paginile cărții cu titlul mai sus pomenit își validase așadar scopul inițial propus, și anume nu doar de a descoperi și stoca istoria trăită inserată în cuprinsul memoriilor înregistrate, ci și expunerea și confruntarea lor cu opinia publică ori cea de profil, prin publicarea imediată. Pentru că tocmai reconstituirea amintirilor referitoare la segmentul de condiții de viață surprins în depoziția unui grup de bănățeni localnici constituia țelul primordial al acestor anchete orale. Documentația repertorizată în acest sens poate fi lesne considerată o viabilă sursă istorică în deslușirea și înțelegerea multor aspecte legate de partea (ne)văzută a scenei generale a țării noastre din unghiul de percepție al mentalității și tradiției rurale.

Adrian-Gabriel Pop

Grigore PLOEȘTEANU, *Românii în conștiința Europei. Studii și articole III*, Ediție de Mariana Ploșteanu, Târgu-Mureș, Edit. Veritas, 2010, 528 p.

O nouă lucrare voluminoasă a regretatului istoric dr. Grigore Ploșteanu apare sub îngrijirea văduvei sale Mariana Ploșteanu, care, după eforturi lăudabile, dă la lumină cât mai multe din manuscrisele rămase nepublicate. Probabil că a avut în vedere și îndemnul acad. Al. Zub apărut în „Convorbiri literare” imediat după dispariția istoricului¹ care afirma: *Semnificativ mi s-a părut, mai cu seamă, cel despre Receptarea*

¹ Alexandru Zub, *Grigore Ploșteanu – in memoriam*, „Convorbiri literare”, Iași, 2007, anul CXL, ianuarie, nr. 1(133), p. 36. Mulțumesc istoricului dr. Gh. I. Florescu pentru informație.